
MATERIAL PER A LA CELEBRACIÓ

LECTURES PATRÍSTIQUES OPTATIVES PER A UNA SETMANA DE QUARESMA

Textos preparats per A. OLIVAR, P. FARNÉS i J. URDEIX

DILLUNS

Del llibre El Pedagog, de Climent d'Alexandria

Malalts, necessitem un Salvador

Esforcem-nos tant com puguem per tal de pecar el menys possible, atès que no hi ha cosa més urgent com que ens separem primerament de les passions i dels pecats i que evitem després la recaiguda en les faltes habituals. Ben cert que fóra encara millor que no comentéssim absolutament cap pecat; però això, pensem que és propi només de Déu. El segon pas consisteix en el fet de no cometre cap falta deliberada; això és propi del savi. En tercer lloc, es dóna la possibilitat de no caure amb freqüència en faltes involuntàries; això és propi d'aquells que han rebut una noble educació. Finalment, es dóna el no romandre durant molt de temps en el pecat, sinó éf lluitar per la salvació; això és propi dels cridats a la penitència.

Cal també tenir present que les amargues arrels del temor deturen la corrupció dels pecats. Per això el temor, per més que sigui amarg és saludable.

Nosaltres, malalts com ens trobem, necessitem un salvador; esgarriats, necessitem d'algú que ens guii; cecs, d'algú que ens mení a la llum; assedegats, d'una font vivificant que, en beure-hi, ens apagui la set. Havent mort, ens cal la vida; essent ovelles, necessitem d'un pastor; pel fet de ser infants, un pedagog.

Si voleu podeu aprendre l'elevada saviesa del Pastor i Pedagog santíssim, el Verb omnipotent del Pare que, al·legòricament, s'anomena a si mateix Pastor del ramat. Ell és el pedagog dels infants. Diu, en efecte, per boca d'Ezequiel, tot proposant un exemple saludable de prudent sol·licitud: "Embenaré les ferides, guariré les malaltes; cercaré les perdudes i les pasturaré a la meua muntanya santa".

Sí, Senyor: pastoreu-nos a nosaltres, els vostres fills, com a ovelles; alimenteu-nos amb la justícia que són les vostres pastures. Sí, Pedagog, porteu-nos a les pastures de la vostra muntanya santa, l'Església, que s'aixeca molt enlaire, per damunt dels núvols fins abastar el cel.

DIMARTS

Del llibre Els Tapissos ("Stròmata"), de Climent d'Alexandria

La segona penitència

En la seva gran misericòrdia Déu ha concedit a aquells que, malgrat posseir la fe, cauen altra volta en el pecat, una segona penitència; així, si algú, temptat després del seu baptisme, pateix violència i il·lusió, pot aconseguir encara la conversió. Però, penedir-se contínuament de les pròpies faltes i tornar al pecat, ve a ser el mateix que no haver tingut mai fe; i jo no sé pas què és pitjor: pecar conscientment o pecar altra vegada després d'haver-se penedit.

Hom pot estar convençut de ser culpable per dues raons: o perquè l'autor de la falta percep en ell mateix la condemna en el moment de pecar o perquè, coneixent per endavant la malícia d'allò que va a fer —i malgrat això— ho fa. N'hi ha que es deixen endur, potser, per la còlera o pels pecats de la carn sabent el que fan; d'altres, rebutjant la mala acció per la qual es deixen emportar i rodolant de nou per la voluptuositat s'uneixen, de fet, a aquell que, des del començament, peca voluntàriament; perquè si hom, després d'haver-se penedit, torna a cometre les mateixes accions que abans havia rebutjat, és indubtable que aquestes les comet voluntàriament pel fet que abans les havia condemnat.

Demandar amb freqüència el perdó d'aquelles faltes que tornem a cometre, també amb freqüència, no és altra cosa que aparença de penediment, però de cap manera és veritable penediment. Perquè si és veritat que "com un pare s'apiada dels fills, el Senyor s'apiada dels fidels" com escriu David, també ho és que només "els qui sembren amb llàgrimes als ulls, criden de goig a la sega", és a dir, entre aquells que confessen les seves faltes amb penediment.

DIMECRES

Del llibre Els Tapissos ("Stròmata"), de Climent d'Alexandria

Reviure la fe i morir al pecat

La voluntat de Déu és que aconseguim aquell coneixement de Déu que és comunió en la incorrupció. Aquell que, gràcies a la penitència, reconeix que la seva ànima és pecadora, perdrà la seva ànima, és a dir, l'apartarà del pecat i, en perdre-la, la trobarà de nou (Jo 12,23) per l'obediència, revivint així a la fe i morint al pecat. "Trobar la seva ànima" significa, en efecte, conèixer-se a un mateix. Aquesta conversió a les coses divines, diuen els estoics que es realitza per un canvi de l'ànima que es converteix a la saviesa. Plató diu que l'ànima camina vers el bé, convertida d'una obscura claredat.

No es possible ser al mateix temps disbauxat i creient; abans de sortir d'aquesta carn s'han de rebutjar les passions per tal de poder aconseguir així una estança singular. Però conèixer és més que creure com ser digne del suprem honor de salvar-se.

El nostre creient, instruït per molts ensenyaments, s'ha de despullar abans de res de les passions per arribar després a una estança millor que la primera. El seu càstig més gran és copsar el dolor del penediment particular dels pecats comesos després del baptisme. Li dol, sens dubte, no haver arribat encara, o no haver arribat de cap manera, a aquell terme al qual, tal com ell mateix s'adona, d'altres sí que hi han arribat.

A més a més, està avergonyit per haver-se anat esgarriant, la qual cosa és per al creient el pitjor dels càstigs. Perquè la justícia de Déu és bona i la seva bondat és justa. I, fins i tot, si els càstigs es deturen, un cop complida l'expiació de cada falta i la purificació corresponent, queda, no obstant això, per als qui no han estat considerats dignes sinó de pertà-

nyer a un altre ramat (cf. Jo 10,16) —el dels perdonats, no el dels glorificats— un motiu constant d'aflicció intensa, ja que no han pogut ser comptats entre els qui han estat glorificats per la pròpia justícia.

DIJOUS

Del llibre Quin ric podrà salvar-se?, de Climent d'Alexandria

El sincer penediment cobrirà les teves faltes

Tu, que has tastat la veritat i que has estat judicat digne del gran rescat, no et deixis pas enganyar. A l'inrevés dels altres homes, fes la lleva d'una tropa desarmada, inadequada per a la guerra, incapaç de fer córrer la sang, sense còlera, sense taca, una armada de sants ancians, d'orfes amics de Déu, de vídues ornades de dolcesa, d'homes embellits per la caritat. Envoltat, gràcies a la teva riquesa, d'aquests soldats que tenen Déu per cabdill, per tal que vetllin per la teva vida i per la teva ànima: només ells —aquests timoners que són els sants que pregunten— salven amb perícia el vaixell. En plena crisi, la malaltia es fa enrera, vençuda per la imposició de les mans. L'atac dels lladres és abatut, els seus braços desarmats per les pregàries fervents. El poder dels dimonis resta confós pels manaments i per l'obediència.

Tots aquests soldats, tots aquests guardians, són segurs. No n'hi ha cap de mandrós ni lliurat a l'oci. L'un pot demanar a Déu la teva salvació, l'altre consolar-te en la prova, un altre plorar i gemir davant del Senyor del món, compadint-se de la teva misèria, un altre ensenyar-te alguna pràctica útil amb vista a la salvació, un altre reprendre't amb franquesa, un darrer aconsellar-te amb dolçor. I tots t'estimaran des del fons del seu cor, sense segones intencions, sense por, sense perfídia, ni afalac, ni disfressa...

I tot això té un fonament. Perquè la fe desapareix quan davant el rostre de Déu restem convençuts de la seva existència gràcies al testimoni mateix dels nostres ulls. L'esperança mor en el moment precís en què arriba al seu terme. La caritat és la qui s'adreça a la seva plenitud i augmenta encara amb el do de la perfecció. T'has fet teva aquesta virtut? Siguin quins siguin els teus pecats i els teus crims, el progrés en la caritat, acompanyat per un sincer penediment, cobrirà les teves faltes. Així, doncs, ben lluny de la desesperança o la por: admetem que hagis conegut un ric que després d'haver rebut el segell de Déu (és

a dir, el baptisme) i el rescat de les seves faltes, hagi caigut per ignorància, per feblesa o per una circumstància aliena a la seva voluntat, en el pecat o la transgressió, fins al punt d'haver quedat encerclat del tot per ells: no has pas de tenir la impressió que aquest home ja està condemnat per Déu sense apel·lació possible. Perquè aquell qui s'adreça amb un cor sincer vers Déu, veu com se li obren les portes i com el Pare fa festa per aquest fill que retorna mogut per un veritable penediment. I què és el veritable penediment? És repudiar els costums viciosos i arrencar radicalment del cor els pecats que l'havien posat en perill de mort. Quan el mal restarà extirpat, Déu vindrà altra vegada a habitar dintre teu. És així com, segons la paràbola, hi haurà alegria i gran joia dalt del cel quan el Pare i els seus àngels veuen el pecador penedit i convertit. Heus ací perquè ell ens diu: *Vull la teva misericòrdia i no el teu sacrifici. No vull la mort del pecador, sinó el seu penediment. Si els vostres pecats són tament el carmí, jo els faré tornar blancs com la neu. Si són més negres que tota tenebra, jo els rentaré i els faré tornar com la llana blanca.* Només Déu pot esborrar els nostres pecats i no tenir-nos en compte les nostres iniquitats. És per això que el Senyor ens demana *de perdonar cada dia les ofenses dels nostres germans que es penedeixen. Si nosaltres, pobres homes, sabem oferir aquest do nostre*, fins a quin punt no en serà de gran la longanimitat del Pare de misericòrdia, del bon Pare de tot consol, la compassió i la pietat del qual no es poden ni comptar? Amb quina paciència no espera ell la conversió dels pecadors? I convertir-se és abstenir-se per sempre més del pecat i no tornar a mirar mai enrera.

DIVENDRES

Del llibre *Quin ric podrà salvar-se?*, de Climent d'Alexandria

Penediment sincer i esforç constant

Déu perdona les nostres faltes passades. Els pecats futurs, és cosa nostra de no cometre'ls. Dolguem-nos amargament de les faltes que hem comès i demanem el nostre perdó al Pare que és l'únic que pot esborrar el mal que hem fet, per la seva misericòrdia i per la rosada de l'Esperit. *En la situació en què us trobi, us jutjaré*, i cada dia anuncia la fi de totes les coses. Aquell home que durant tota la seva vida ha caminat pel camí del bé, però que a la fi es desvia i avança pel mal, anul·la tota una vida d'es-

forç, perquè no es troba en l'estat de continuar la lluita fins al terme del drama. Al contrari, aquell que ha viscut en les xarxes del pecat, pot, gràcies a un tardívol penediment, rebutjar la seva llarga cursa d'iniquitat: n'hi ha prou amb la seva conversió final. D'aquí que calgui una disciplina severa, de la mateixa manera que els malalts greus tenen necessitat d'un règim estricte i d'unes atencions primmirades. Lladre, vols aconseguir el teu perdó? No robis més. Adúlter, ofega el teu desig. Tu que t'has prostituït, purifica't. Pirata, deixa el teu furt i més encara. Fals testimoni, no diguis més mentides. Perjur, no juris més. Dóna mort, en resum, a tots els teus pecats, còlera, passió, tristesa, temor, per tal que se't trobi reconciliat amb el teu adversari a l'hora de la mort. És ben difícil, prou que ho sé, de fer taula rasa de tots aquests vicis que han crescut en nosaltres, però el poder de Déu, la pregària d'un home, l'ajuda d'un germà, un penediment veritable, un esforç constant poden, malgrat tot, portar-nos a la victòria.

És, per tant, indispensable, que tu, que t'enorgulleixes del teu poder i de la teva riquesa, triïs per guia un home de Déu que sigui per a tu talment un mestre de gimnàstica o un timoner. Respecta'l i venera'l només a ell, que això ja et serà un gran bé. Pren el costum d'escoltar-lo quan et parla amb franquesa, deixa que ell et maltracti i, també, que t'entendreixi... Tem, doncs, aquest home si es posa colèric; si sospira, entristeix-te, si s'apaivaga, reverencia'l i passa-li al davant si prega perquè et sigui feta la gràcia del càstig. Ell vetllarà llargues nits per defensar-te davant Déu i acabarà per fer-se sensible al Pare a força d'insistència. Perquè Déu no refusa la seva compassió envers els fills que li demanen. I el teu guia pregarà amb fervor si tu l'honores talment un enviat de Déu i no estarà inquiet a causa teva, sinó a favor teu. Aquest és el penediment sincer. De Déu ningú no se'n riu, i Déu no presta atenció a la buidor de les nostres xerrameques; ell és l'únic que veu a l'interior dels nostres cors i de les nostres entranyes. Ell escolta els crits dels pecadors enmig de les flames, ell escolta el plany que s'eleva des del ventre de la balena i ell roman a la vora de tots els seus i lluny dels impius, llevat del cas que es penedeixin.

DISSABTE

Del llibre Quin ric podrà salvar-se?, de Climent d'Alexandria

L'àngel del penediment

Per tal que tinguis una major seguretat sobre els efectes d'un penedi-

ment sincer, i per demostrat-te fins a quin punt són importants les teves perspectives de salvació, escolta la història, la història veritable de l'apòstol Joan, el record de la qual s'ha mantingut fins a nosaltres. (Joan confià un jove al bisbe per a la seva educació. Però després del baptisme, el jove s'envoltà de males companyies i va anar caient cada cop més avall, fins a perdre l'esperança de la seva salvació). Passat un temps, Joan es retrobà amb aquell bisbe. Quan va haver acabat amb l'afer que havia vingut a aclarir, va dir el bisbe: "retorna'm el dipòsit que el Salvador i jo t'havíem confiat, davant de l'Església que presideixes i que n'és testimoni". El bisbe admirat li demana: és per tal de calumniar-me que em demanes uns diners que mai he rebut? No podia ni creure en el que es deia i que ell no tenia, ni creure's tampoc a Joan? Aleshores, aquest darrer reprengué la paraula: "És un jove el qui et reclamo, és l'ànima del teu germà". Davant d'aquesta petició el vell va sospirar profundament i, amb llàgrimes als ulls, va respondre: "És mort". "De quina mort?" "És mort per a Déu; va marxar. No és sinó un miserable, un disbauxat, pitjor encara, un lladre. I avui, en lloc de l'Església, el seu aixopluc és la muntanya amb una colla de bandits com ell". En sentir aquestes paraules, Joan va esquinçar els seus vestits i es donà cops al cap tot deixant anar uns grans gemecs: "Ai! si que vaig donar un bon guardià a l'ànima del meu germà! Anem, de pressa, prepareu-me un cavall i un guia que m'assenyali el camí!".

Va sortir de seguida de l'Església. Quan va arribar a l'amagatall dels lladres, fou arrestat pel sentinella. Sense donar la impressió de fugir ni d'oferir-li resistència, va dir: "He vingut amb un objectiu concret, porta'm davant del teu cap de colla". Aquest, armat de cap a peus, esperava el presoner. Però quan va reconèixer Joan que se li acostava, enrogit de galtes va donar mitja volta i se'n anà. L'apòstol va córrer al seu encontre amb totes les seves forces, sense tenir present la seva edat, i li digué: "Per què fuges, fill meu? Sóc el teu pare, vaig desarmat i sóc vell. Tingues pietat, fill meu, no tinguis por de res; encara hi ha esperança pel que fa a la teva vida! Jo et defensaré davant de Crist; si cal, moriré en lloc teu i de bon grat, a exemple de nostre Senyor. Immolaré la meva vida per la teva. Atura't, tingues confiança en mi! És Crist qui m'envia". En sentir aquestes paraules, el lladre s'aturà en sec i baixà els ulls. Després va llençar les seves armes, tremolant, i es va posar a plorar amb amargor.

El vell se li acostà; el va abraçar. Gràcies als seus sanglots va expiar —fins on podia fer-ho— els seus crims, i les seves llàgrimes el batejaren per segona vegada. Només restava amb la mà dreta encara amagada. Aleshores, l'apòstol, li assegurà amb juraments que havia aconseguit el perdó del Salvador; va caure als seus genolls, li va demanar i ell mateix li va prendre la seva mà dreta —que el penediment havia com netejat— i la besà;

després el va tornar a portar a l'església. Allà, amb ardents pregàries, demanà a Déu la seva gràcia, va compartir els seus dejunis incessants i va guanyar el seu esperit amb continuades converses.

En fi, no el va pas deixar, es diu, sense haver-lo posat com a cap de l'església, deixant així el gran exemple del seu penediment veritable, la prova esclatant del seu nou naixement, el premi de la resurrecció que havia esperat. ... Aquell qui acull des d'ara l'àngel del penediment, no se sentirà confós quan deixi el seu cos. No s'haurà d'avergonyar quan vegi que el Salvador s'acosta, cobert de glòria i acompanyat del seu exèrcit. No tindrà por del foc. Però si vosaltres preferiu restar en la situació en què us trobeu i continuar la vostra delectació en el pecat, si preferiu els plaers terrenals abans que la vida eterna i us gireu d'esquena al Salvador que us ofereix la seva gràcia, no doneu les culpes a Déu ni a la riquesa, ni als vostres pecats anteriors, sinó només a la vostra ànima que ha estat l'única autora de la seva mort. I si vosaltres cerqueu apassionadament la vostra salvació, i la demaneu amb ardor i ànsia, el bon Pare que és als cels us concedirà la purificació veritable i la vida inalterable.